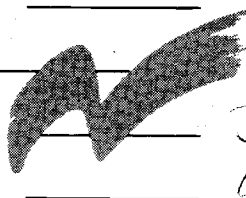

Kilder til personoplysninger i IDA vedrørende demografiske forhold, samliv og familie

Rapport fra IDA-projektet

**Sources of information on persons in IDA concerning
demography, cohabitation and families**

Arbejdsnotat nr. 28
Demografi

Da 15
02'1
fy 1

Arbejdsnotat nr. 28

**Kilder til personoplysninger i IDA vedrørende
demografiske forhold, samliv og familie**

Rapport fra IDA-projektet

Udgivet af Danmarks Statistik

Januar 1991

ISBN 87-501-0794-1

ISSN 0105-2047

Pris: 25,00 kr. inkl. 22% moms

Oplag: 250

Danmarks Statistiks trykkeri, København

15 AUG. 1991

DANMARKS STATISTIK
BIBLIOTEKET

© **Danmarks
Statistik
1991**

Enhver form for hel eller delvis gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne publikation, uden skriftligt samtykke fra Danmarks Statistik, er forbudt efter gældende lov om ophavsret.

Undtaget herfra er citatretten, der giver ret til at citere, med angivelse af denne publikation som kilde, i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet.

Forord

Denne rapport er en del af en samlet afrapportering om kilderne til og valget af personoplysninger i IDA.

Den omfatter *oplysninger om personbaggrund og samliv, familie og børn*. Øvrige oplysninger om personernes uddannelsesmæssige baggrund, beskæftigelse, ledighed og indkomst findes sammen med en generel diskussion af valg af oplysninger i rapporten: "*Kilder til personoplysninger i IDA om uddannelse, arbejdsmarkedstilknøytning og indkomst*", Arbejdsnotat nr. 27.

Opdelingen af afrapporteringen i to rapporter er alene sket af praktiske grunde.

Rapporterne er kildeorienterede og er primært tænkt til intern brug i Danmarks Statistik. De henvender sig derfor ikke i første række til den almindelige bruger af IDA. Men da rapporterne udgør en del af grundlaget for Hovedrapporten; "IDA - en integreret Database for Arbejdsmarkedsforskningen", og da de samtidig indeholder en uddybende beskrivelse af de personoplysninger, der kort omtales i Hovedrapportens kapitel 2 og 3, er de udarbejdet, så de også med fordel kan anvendes af de brugere, der ønsker mere detaljerede informationer om personoplysningerne.

Udvælgelsen af oplysningerne fra Befolkningsstatistikregistret er foregået i samarbejde med Anita Lange, Stig Larsen, Nina Lau og Anna Qvist, Danmarks Statistik. Johannes Noordhoek, Danmarks Statistik har bidraget med ideer og kommentarer til familiedefinitionen i IDA. De skal alle have tak for et godt samarbejde.

Rapporten er udarbejdet af Ruth Emerek på baggrund af arbejdet i projektgruppen. Lay-out af manuskriptet er foretaget af Ellen Nyrup Pedersen, AUC.

Indholdsfortegnelse

Forord	3
1. Grundlag for og formålet med oplysningerne	5
2. Personernes baggrund	7
Civilstand og samliv	8
3. Samliv - børn og familie	9
3.1. Diskussion af samlivs- og familiedefinitioner	9
Nye familiedefinitioner i Befolkningsstatistikregistret	11
3.2. Samliv og familie i IDA	12
Personens status i familien	15
Familiesammensætning	16
Familietype	16
Familienøgle	17
Strukturering af familieoplysningerne	18
Bilag: Oversigt over person- og familieoplysninger i IDA	19

1. Grundlag for og formålet med oplysningerne

Grundlaget for de demografiske person- og familieoplysninger, der findes i IDA (Integreret Database for Arbejdsmarkedsforskning) om hele den danske befolkning, er Danmarks Statistiks *Befolkningsstatistikregister*. Dette register indeholder oplysninger om de enkelte persons baggrund i form af, hvem moderen og faderen er, hvor personen er født og hvilket statsborgerskab vedkommende har. Desuden findes oplysninger om civilstand og samliv, om personens familieforhold, bopæl og husstand samt om ændringer i disse forhold.

Formålet med at inddrage disse oplysninger har været at bibringe yderligere forklaringsmuligheder til forståelsen af bevægelserne på arbejdsmarkedet. Oplysningerne er således ikke med i IDA, fordi de er interessante i sig selv eller i forbindelse med andre personoplysninger - men kun fordi det ud fra teser og erfaringer forventes, at de kan bidrage til forståelse af arbejdsmarkedet.

Personlig baggrund, familie, børn og børnefødsler kan have betydning for den enkelte persons bevægelse på arbejdsmarkedet. Indenlandske¹ og udenlandske projekter har fx. beskæftiget sig med børns og børnefødslernes indflydelse på kvinders erhvervsdeltagelse og på forløbet af kvinders arbejdsliv - ligesom man tidligere beskæftigede sig med betydningen af ændringen af civilstanden for kvindens erhvervsdeltagelse.

---

¹ Jf. fx. papiret, "Børn og Kønsarbejdsdeling", som Anette Borchorst og Nina Smith fremlagde på Arbejdsmarkedskonferencen i Aalborg, oktober 1988. Heri siger de blandt andet: "Sammenhænge mellem børn og arbejdsmarkedstilknytning bør også give anledning til overvejelser inden for arbejdsmarkedsforskningen. Inden for de sidste 5 år har der i stigende grad været fokuseret på arbejdsmarkedets kønsopdeling, og der har været arbejdet med at kortlægge og forklare forskelle i mænds og kvinders placering. Ofte forklares kvindernes position på arbejdsmarkedet imidlertid kun ud fra deres placering på brancher og fag, deres uddannelse, organisering osv. Vi mener imidlertid, at der *i langt højere grad må lægges vægt på at inddrage den samlede kønsarbejdsdeling*, dvs. både i forhold til lønnet og ulønnet arbejde i analyserne. I denne forbindelse mener vi, at *IDA-basen kan benyttes som udgangspunkt for analyser af disse sammenhænge.*" (mine fremhævelser)

Også familiens sammensætning kan have betydning for mobiliteten på arbejdsmarkedet. En detaljeret kortlægning af personernes familiemæssige tilknytning har derfor været ønskelig. Der kan stilles mange spørgsmål:

- Har vi at gøre med en én- eller to-forsørgerfamilie?
- Hvordan er sammensætningen af børnenes alder?
- Hvordan er familiens indkomst sammensat (af kvindens og mandens bidrag)?
- Hvordan er sammensætningen af uddannelsen og arbejdsmarkedstilknytningen i familien²? - osv.

Også på efterspørgselssiden har der været formuleret forskellige teser om udviklingen i virksomheders sammensætning af arbejdskraften ud fra en mere differentieret familie- og kønsfordeling.

---

² Forskellige undersøgelser tyder på, at familiesammensætning (herunder sammensætningen af uddannelsen i familien) har betydning i forbindelse med mobilitet.

Eksemplerne er blandt andre:

- Problemerne med at finde beskæftigelse for to højt uddannede i et lokalområde, hvor en virksomhed kun ønsker at beskæftige den ene, og
- den ufaglærte småbørnsfamilies tilknytning til lokalsamfundet via et stærkt familienetværk.

2. Personernes baggrund

I Befolkningsstatistikregistret findes historiske oplysninger om den enkelte persons fødselsregistersted og forældre. Oplysningerne om forældrene i form af mors og fars personnummer findes dog kun for hovedparten af de personer, der er født efter 1955. Disse må - for så vidt det er muligt at finde dem - opfattes som en art *forældre "nøgle"*³.

Disse historiske oplysninger indgår i IDA-databasen sammen med statusoplysninger (pr. 31.12) om den enkelte persons alder, køn, statsborgerskab, bopæl og civilstand.

Fra Befolkningsstatistikregistret overføres også oplysninger om personens bevægelser i løbet af året. Af særlig interesse er oplysningerne om skift af bopæl (i form af dato for seneste adresseskift i året) og oplysningerne om ind- og udvandring samt fødsel og død.

Oplysningerne om adresseskift giver mulighed for at der kan foretages undersøgelser om samspillet mellem arbejdsplads- og geografisk mobilitet ved hjælp af IDA-databasen. Gennem oplysningerne om ind- og udvandring (i form af datoer for seneste ind- og udvandring samt hvilket land der er indvandret fra eller udvandret til) kan det undersøges hvordan arbejdskraften bevæger sig over landegrænserne i forskellige konjunkturperioder. Samtidig giver oplysningerne fx. mulighed for at etablere undersøgelser om sammenhænge mellem fx. den relative gæstearbejderandel på virksomhederne og virksomhedernes lønniveau, grad af sundhedsskadelig produktion mm.

Oplysningerne om ind- og udvandring samt fødsel og død i løbet af året indgår endvidere i en ny "vandringsvariabel" i IDA. Den beskriver bevægelserne mellem de to statustilstande.

---

³ Indtil 1978 slettede man (ifølge Statistiske Efterretninger) forældrehenvisningerne for børn over 18 år - men herefter skulle forældrehenvisningerne være fastholdt - dvs. at oplysningerne skulle findes for hovedparten af alle personer født efter 1960.

Men i databeskrivelsen fra Befolkningsstatistikregistret fremgår ikke, at disse data først findes fra 1960. De skulle (ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik) da også for en stor del være gendannede, - i alle tilfælde for alle personer født efter 1955.

Nogle af IDA-testkørslerne på familierregistret har dog vist, at det er så som så med gendannelsen.

Vandringsvariablen kan angive, at en person er indvandret i løbet af året, at personen er død i løbet af året, at personen er udvandret i løbet af året mm.

Vandringsvariablen er også grundlag for en statusvariabel, der kan angive, at en person har opholdt sig i Danmark hele året, at personen er indvandret i løbet af året mm⁴.

Civilstand og samliv

I tilknytning til oplysningerne om personens civilstand er den eventuelle ægtefælles personnummer (en slags "ægtefællenøgle") og datoen for seneste civilstandsskift også inddraget i IDA-databasen. Oplysningen om ægtefællens personnummer giver mulighed for at sammenkoble ægtefæller fx. i forbindelse med bestemmelse af "arbejdsgiveren" for den medhjælpende ægtefælle.

Som supplement til den juridiske civilstand indgår også det faktiske samliv i IDA-databasen. Der skelnes for voksne mellem

- samlevende med ægtefælle,
- samlevende, ikke-gift men med fælles hjemmeboende børn med en partner
- samboende, ikke-gift (i et par af forskelligt køn med aldersforskel på 15 år eller mindre uden fællesbørn)
- enlig mv.⁵

Den eventuelle samlevers/samboers personnummer indgår også for den enkelte person i befolkningen sammen med nogle få baggrundsplysninger om samleveren/samboeren i IDA-databasen. Formålet med at inddrage "sambo-/samlevernøglen" er at gøre det muligt at sammenkæde og følge samlevende/samboende par på arbejdsmarkedet - og fx. at bestemme parrets samlede indkomst.

---

⁴ For en nærmere beskrivelse af både vandringsvariablen og statusvariablen må henvises til databeskrivelserne.

Statusvariablen anvendes blandt andet ved bestemmelsen af arbejdsomfanget og timelønnen i den enkelte ansættelse, jf. Arbejdsnotat nr. 31.

⁵ Enlig betyder her ikke, at man bor alene, men at der i den eventuelle husstand ikke er en person, som kan identificeres/defineres som partner.

Af de ca. 1 mill. personer, der i 1988 på denne måde defineres som enlige, lever de ca. 200.000 faktisk sammen med andre udover deres eventuelle børn.

For en nærmere diskussion af samliv i relation til familie se de næste afsnit.

3. Samliv - børn og familie

3.1. Diskussion af samlivs- og familiedefinitioner

Ved valget af oplysninger om familieforhold til IDA er der taget udgangspunkt i Befolkningsstatistikregistrets *B-familier*. De såkaldte B-familier har siden 1980 dannet grundlag for Danmarks Statistiks familieopgørelser.

B-familierne er primært fremstillet med henblik på demografisk anvendelse og er derfor ikke nødvendigvis velegnede set ud fra en arbejdsmarkedssynsvinkel.

I B-familien dækker familiebegrebet "over en såkaldt familiekerne, der defineres som en person eller en gruppe af personer der 1) bor på samme adresse og 2) familiemæssigt er forbundet med hinanden".⁶

---

⁶ Citat fra Statistiske Efterretninger, "Befolkning og valg", 1989:10, 10. oktober 1989, hvor det endvidere hedder:

"I denne familiestatistik er følgende familietyper defineret:

- et *samlevende ægtepar* med eller uden hjemmeboende (sær- og fælles-) børn under 26 år.
- et *papirløst samlevende par* med deres fælles hjemmeboende børn under 26 år (fællesbørn skal forekomme) og eventuelle særbørn under 26 år.
- en *enlig person* gift (men ikke samlevende med ægtefællen), fraskilt eller i enkestand med eller uden hjemmeboende børn under 26 år.
- en *ugift person* på 26 år og derover med eller uden hjemmeboende børn under 26 år.
- en *ugift person* under 26 år med hjemmeboende børn.
- en *ugift person* under 26 år, som bor på en anden adresse end forældrene, og som ikke selv har hjemmeboende børn.

Det gælder endvidere, at en person ikke medregnes som et barn i en familie, hvis personen selv er gift, fraskilt eller enke/enkemand. I disse tilfælde indgår personen som gift, papirløst samlevende, fraskilt eller enlig i en anden selvstændig familie."

Begrundelsen for 26 års aldersgrænsen er bestemt af praktiske registermæssige grunde. Da familierregistret for B-familierne blev dannet i 1981, fandtes personnumre på forældrene for personer under 26 år, hvis forældrene var oplyste og havde personnumre. Det var ikke tilfældet for alle personer over 26 år.

Familiebegrebet i B-familien er således defineret ud fra to operationaliserbare betingelser:

- den *første* nødvendige betingelse, for at en gruppe personer udgør en familie, er at de har *samme bopæl*,
- den *anden* nødvendige betingelse er, at der er et *juridisk bånd* mellem personerne - enten via ægteskab eller via fælles forældreskab til et barn (under 26 år) på bopælen.

Begge betingelser skal være opfyldt. Det betyder fx., at et ægtepar, der ikke har samme adresse, ikke udgør en familie.

Samtidig kan familien højst bestå af 2 generationer, og personen i den yngste generation kan højst være 26 år. Med denne familiedefinition udgør fx. en ung enlig mor, der bor hos sine forældre med et barn, selv en familie sammen med barnet.

Det er klart, at en sådan operationalisering af familiebegrebet betyder færrest mulige familier og flest mulige enlige.

Det ligger uden for rapportens rammer at diskutere det generelt anvendelige af denne operationalisering af familien, - blot kan det undre, at der er etableret en familieklassificering, der i den grad er skæv i retningen af at definere mange enlige.

Denne skævhed (på grund af kravet om det juridiske bånd) er ikke heldig i forbindelse med studierne af sammenhængen mellem familie og bevægelser på arbejdsmarkedet.

Det er derimod en fordel, at et hjemmeboende barn bliver betragtet som et barn i familien, indtil det flytter, eller indtil "barnet" bliver 26 år. Derved lægges der med hensyn til børnene større vægt på omsorgsbehovene/kravene i familien end på de juridiske forhold (hvor man måske snarere ville skelne ved 18 år).

B-familie-definitionen kan dog give problemer i forbindelse med samlevende par med fællesbørn. Så længe disse børn er hjemmeboende og under 26 år, opfattes parret med barn/børn som een familie - men det øjeblik, det yngste hjemmeboende fællesbarn bliver 26, bliver familien defineret som 3 familier, hver bestående af en enlig - evt. med børn.

Det samme kan ske, hvis barnet/børnene flytter hjemmefra i en kortere eller længere periode, og registreringstidspunktet falder i netop denne periode. I det tilfælde er de voksne heller ikke i samme familie. Og det er uheldigt, at det fx. kan være børnenes efterskoleophold, der er afgørende for de voksnes familiemæssige tilhørsforhold.

Nye Familiedefinitioner i Befolkningsstatistikregistret

Samtidig med etableringen af IDA er familiestatistikken under omlægning, og inden for det nærmeste år må der forventes en ændret familiedefinition som grundlag for Danmarks Statistiks familieopgørelser⁷.

De væsentligste ændringer fra de nuværende B-familier til de kommende C-familier er,

- at hjemmeboende "børn" på og over 18 år ikke mere regnes for børn i familien, men danner deres egen familie⁸, og
- at der til familierne tillægges en ny kategori "samboende par uden fælles børn" ud fra husstande med to voksne af forskelligt køn med og uden hjemmeboende børn, hvor aldersforskellen mellem de voksne er under en given størrelse⁹.

Den første ændring er uhensigtsmæssig i forhold til anvendelsen i IDA. Fx. kan det faktum, at et barn er hjemmeboende, have større betydning end barnets alder for familiens muligheder for at flytte efter andet arbejde, - og i det virkelige liv sker der ikke stor forandring i forhold til omsorgsfunktionen for barnet, fordi det fra den ene dag til den anden bliver myndig i juridisk forstand.

Ændringen vil desuden forstærke skævheden i retningen af endnu flere enlige¹⁰.

Denne anden ændring vil virke modsat. En stor del enlige i de ca. 200.000 husstande med to enlige voksne af forskelligt køn vil blive defineret som samboende.

Denne ændring harmonerer udmærket med, at et familiebegreb, der skal anvendes i undersøgelser af sammenhængen mellem familie og bevægelser på arbejdsmarkedet, primært bør baseres på faktiske materielle og omsorgsmæssige forhold.

---

⁷ Forarbejdet til ændringerne foreligger i øjeblikket i form af "Rapport fra Arbejdsgruppen vedrørende ændringer i Familie- og Husstandsmodulet".

Der er dog allerede i de senere år i forbindelse med serviceopgaver anvendt en modificeret B-familie, blandt andet i Fattigdoms- og Børnefamilieundersøgelserne, begge fra SFI.

⁸ Der dannes dog også en ny D-familie til brug i særlige tilfælde. I D-familien regnes alle hjemmeboende ikke-gifte børn med til familien uanset alder.

⁹ I følge "Rapport fra Arbejdsgruppen vedrørende ændringer i Familie- og Husstandsmodulet", er der valgt en aldersforskel på 15 år som grænse.

¹⁰ Ifølge "Rapport fra Arbejdsgruppen vedrørende ændringer i Familie- og Husstandsmodulet" vil det i 1988-tal betyde, at det totale antal familier vil vokse med godt 200.000 husstande af "enlige" på 18 til 25 år, der faktisk bor sammen med en eller begge forældre.

3.2 Samliv og familie i IDA

Vi har valgt at danne en speciel familie til IDA, *IDA-familien*, ved hjælp af nogle modifikationer af B-familien. Herved har vi kunnet tage højde for nogle uheldige forhold i B-familien og skabe konsistens i sammenligningerne over tid til trods for de kommende ændringer fra B- til C-familien.

Oplysningerne om B-familien indgår dog også i IDA-databasen med henblik på at muliggøre sammenligninger til Danmarks Statistiks familieopgørelser. Samtidig kan oplysninger om husstandstypen for B-familien danne grundlag for sammenligning mellem de nuværende B-familier, IDA-familien og de kommende C-familier mht. ændringer, det ikke her har været muligt at tage højde for i IDA-familien.

Oplysningerne om IDA-familien er (som for B-familien) overvejende statusoplysninger (pr. 31.12).

Den væsentligste ændring i forhold til B-familien er, at der i IDA-familien er defineret to nye familiesamlivsformer, nemlig samlevende og samboende:

- ved *samlevende* forstås samlevende par med fællesbarn/fællesbørn (denne kategori svarer i store træk til papirløse samlevende i B-familien - dog uden kravet om, at der skal være hjemmeboende fællesbørn¹¹).
- ved *samboende* forstås en husstand af to enlige af forskelligt køn, med eller uden børn. Undtagen er (som i den kommende nye C-familie) par, hvor aldersforskellen er over 15 år, og søskende.

Den første betingelse i B-familien (det faktiske samliv) er således prioriteret frem for den sidste (den juridiske registrering) ved definitionen af IDA-familien. Et familiebegreb, hvor der er lagt større vægt på materielle og omsorgsmæssige forhold, må nemlig anses for mere

---

¹¹ I IDA-familien er par (med fællesbørn), der fortsat bor sammen, fastholdt som samlevende et ekstra år efter at fællesbarnet har forladt den fælles bolig eller overskredet aldersgrænsen på 26 år. Derved har det ved definition af parrets samliv været muligt at tage højde for barnets kortvarige ophold uden for hjemmet.

Det ideelle ville selvfølgelig have været, at et par med fællesbarn/børn til stadighed kunne genkendes som et sådant, også efter at fællesbarnet/børnene var blevet over 26 år og/eller havde forladt den fælles bolig. Men dette bliver først muligt i de kommende nye C-familier.

anvendeligt i forbindelse med studier af sammenhængen mellem familie og arbejdsmarked end et familiebegreb baseret på juridiske forhold ; Fx. kan et faktisk samliv (til trods for en manglende juridisk registrering af det i form af ægteskab) have betydning for personernes mobilitet på arbejdsmarkedet.

Desuden har det været ønskeligt at sammenholde par med fællesbørn i IDA-familien, uanset om barnet/børnene er hjemmeboende eller ej.

En sammenligning ud fra B-familierne med omnibusundersøgelserne på 1988-befolkningen har vist at godt 80% af husstandene med to enlige af forskelligt køn, hvor aldersforskellen er under 15 år, faktisk er samlevende par¹².

Alligevel fastholdes et skel mellem samlevende og samboende i IDA-familien. Grunden er, at samlevende med fællesbørn udover et omsorgsfællesskab må have et økonomisk fællesskab vedrørende de fælles børn, medens samboende måske kun har et omsorgsfællesskab - eventuelt af meget begrænset omfang.

Der er færre IDA-familier end B-familier. I 1988 var der knap 2.7 mill. B-familier - men kun godt 2.5 mill. IDA-familier, idet størsteparten af de ca. 400.000 enlige B-familier i husstande med 2 enlige af forskelligt køn med og uden børn klassificeres som samboende IDA-familier.

De forskellige familiekatogier i B-familien og IDA-familien fremgår af følgende oversigt. De enheder, som ændrer status fra B-familien til den kommende C-familie, er i IDA-familien udskilt i selvstændige kategorier; For familier med hjemmeboende børn er der i IDA-familien anført om der er børn under 18 år eller kun børn i alderen 18-25 år¹³.

Familierne kan således bindes sammen både til den ene og den anden side af det tidspunkt, hvor en ny familieregistrering måtte starte¹⁴.

---

¹² Sammenligningen er foretaget af Noordhoek, Danmarks Statistik, 1989.

¹³ Aldersgrænsen for børn i IDA-familien er som for B-familien af praktiske registermæssige grunde 26 år, jf. note 6.

¹⁴ Der er dog ikke taget højde for de kommende registrerede parforhold.

Oversigt 1: Mulige familiekategorier for hhv. B-familien og IDA-familien

B-familien	Ida-familien
enlig u. børn enlig m. børn < 26 år	enlig u. børn enlig m. børn < 18 år enlig m. børn kun 18 - 25 år
	samboende u. børn samboende m. børn < 18 år samboende m. børn kun 18 - 25 år
papirløse m. børn < 26 år	samlevende u. børn samlevende m. børn < 18 år samlevende m. børn kun 18 - 25 år
ægtepar u. børn ægtepar m. børn < 26 år	ægtepar u. børn ægtepar m. børn < 18 år ægtepar m. børn kun 18 - 25 år

Bemærkning:

Børn er i denne sammenhæng alene *hjemmeboende børn*.

For at et *ægtepar* skal være i samme familie kræves også i IDA-familien, at de skal have samme adresse.

Som *enlig* klassificeres følgende:

- en ikke-samboende person under 26 år, som bor på en anden adresse end forældrene.
- en ikke-samboende person på 26 år og derover uden hjemmeboende børn under 26 år.
- en ikke-samboende person med et eller flere hjemmeboende børn, der er under 26 år.

Personens status i familien

Ved definition af B-familien er kvinden - af praktiske grunde - valgt som hovedperson (kerneperson) i familien. Henvisningen mellem mor og barn er nemlig bedre end mellem far og barn.

I IDA-familien er kvinden også hovedperson. Det betyder, at kvinden er hovedpersonen i familier, hvor der indgår samboende ægtefæller, samlevende og samboende. I andre familier er den ældste person hovedperson.

Som en konsekvens af den udvidede familiekategorisering af IDA-familien er der flere mulige kategorier med hensyn til den enkelte persons status i familien i IDA-familien end i B-familien. De forskellige muligheder fremgår af følgende oversigt.

Oversigt 2: Klassifikation af den enkelte persons status i hhv. B-familien og IDA-familien.

B-familien	IDA-familien
hovedperson	hovedperson
ægtefælle til hovedperson	ægtefælle til hovedperson
"papirløs" til hovedperson	samlevende med hovedperson
	samboende med hovedperson
barn i familien < 26 år	barn i familien < 18 år barn i familien 18 - 25 år

Bemærkning:

Med *ægtefælle* menes for både B-familien og IDA-familien samboende ægtefælle. En person medregnes ikke som et barn i en familie, hvis personen selv har et eller flere børn, er gift, fraskilt eller enke/enkemand. I disse tilfælde indgår personen i en anden selvstændig familie.

Familiesammensætning

For B-familierne findes en række oplysninger om familiens sammensætning mht. antal børn i forskellige aldersgrupper, antal voksne, alder på ældste og yngste barn, samlet antal børn mm. Disse oplysninger medtages i næsten uændret form i IDA-databasen, dog er nogle af aldersgrupperne fra B-familien slået sammen.

For IDA-familien findes tilsvarende oplysninger, men aldersgruppen 7-14 år er i IDA-familien opdelt i aldersgrupperne 7-9 år og 10-14 år. Den oprindelige opdeling i B-familien på 7-14 år er uheldig set i forhold til en vurdering af omsorgsbehovet i familien.

Udover de årlige statusoplysninger om børneantallet i de forskellige aldersgrupper er der dannet en fødselsindikator, der angiver om der er født et (evt. flere børn) i IDA-familien i løbet af året. Desuden indgår det yngste barns fødselsdato. Disse oplysninger gør det umiddelbart muligt at sætte fødsler og bevægelser på arbejdsmarkedet i relation til hinanden, og de giver dermed grundlag for undersøgelser af forældreskabets betydning for arbejdsmarkedstilknytning.

Oplysningerne om familiesammensætningerne fremgår af oversigten i bilaget.

Familietype

Man kan give et samlet billede af familien ud fra flere vinkler, man kan vælge at "klassificere" familien ud fra juridiske forhold, fra de eventuelle børns alder og antal, eller fra kvindens og/eller mandens alder. Der er ikke en fast norm, en entydig gruppering af familien.

Ved beskrivelsen af B-familien er der taget udgangspunkt i det ældste barns alder og familieoverhovedets samlivsform primært i form af civilstand.

Selv om man kan diskutere, hvordan en "familieklassificering" skal se ud i forhold til studier i sammenhængen mellem familie og arbejdsmarked - er det dog sikkert, at det yngste barns alder her må betyde mindst lige så meget som det ældste barns alder, - ligesom børnenes antal og fordeling i forskellige aldersgrupper må være væsentlig.

Der er derfor kun lavet en grov beskrivelse af IDA-familien ud fra samlivsform og børn¹⁵.

---

¹⁵ Mht. familietyperne i B-familien og IDA-familien henvises til databeskrivelserne.

Men derudover kan der i IDA-databasen i forbindelse med forskellige forskningsbehov dannes andre familiebeskrivelser på baggrund af børnenes antal og alder, kvindens alder, familieform mm., således at der i undersøgelser af sammenhæng mellem arbejdsmarked og familie kan tages højde for familiens livsløb og fx. kan skelnes mellem faktiske mødre, potentielle mødre og kvinder, som ikke mere er potentielle mødre.

Familiekategorisering for B-familien indgår også i IDA-databasen af hensyn til sammenligning med tidligere undersøgelser.

Familienøgle

Det kan være nødvendigt at koble oplysninger for enkeltpersoner i familien sammen, fx. i forbindelse med studier af erhvervsdeltagelsen i familien. Koblingen sker gennem familienøglen.

"Familienøglen" eller *familiens identifikationsnummer* i IDA-familien defineres (som i B-familien) ved hovedpersonens personnummer, dvs. på følgende måde:

- for ægtepar (der har samme adresse), samlevende og samboende er familienøglen den samme som kvindens personnummer (kvinden opfattes siden 1/1 1981 som hovedperson i familien)¹⁶
- for andre er familienøglen den samme som personnummeret for den ældste person i familien.

I de fleste tilfælde vil IDA-familienøglen være identisk med B-familienøglen. Men for ca. 80% af de enlige mænd i B-familien, der i IDA-familien klassificeres som samboende, skifter nøglen fra B-familien (mandens eget personnummer) til den samboende kvindes personnummer i IDA-familien¹⁷.

Familien kan både i B-familien og IDA-familien skifte identifikationsnummer, hvis den af en eller flere årsager splittes. Familiens identifikationsnummer følger kvinden; hvis kvinden forlader familien, får de tilbageblevne personer i familien derfor ny familienøgle.

Det har derimod ingen betydning for families identifikationsnummer, hvis manden forlader familien.

---

¹⁶ Dette gælder for B-familien alene for ægtepar med samme adresse og papirløse samlevende med fælles hjemmeboende børn.

¹⁷ Det drejede sig i 1988 i alt om ca. 160.000 "enlige" mænd.

Strukturering af familieoplysningerne

I IDA-databasen er familieoplysningerne knyttet til de enkelte personer og indgår i datasættet for personer og personændringer¹⁸.

Familieoplysningerne kunne have været tilknyttet en særskilt familieenhed i databasen sammen med yderligere afledte variable om den enkelte familie, så der skulle trækkes på familieoplysningerne gennem et familienummer.

Men da familienøglen kan skifte, til trods for at familien er næsten den samme (ved at moderen forlader familien), har vi valgt at knytte familieoplysningerne til den enkelte person i familien.

---

¹⁸ Jf. Hovedrapporten fra Ida-projektet.

Bilag

Oversigt over person- og familieoplysninger i IDA

dannet ud fra Befolkningsstatistikregistret

Der er til IDA for hver person i befolkningen for hvert år siden 1980 hentet en række oplysninger fra Befolkningsstatistikregistret.

De fleste af disse oplysninger indgår i IDA-databasen, men nogle af oplysningerne har dog alene været anvendt som hjælpevariable.

I denne oversigt indgår imidlertid både hjælpeoplysningerne og de oplysninger, der findes i IDA. (...) og '...' i oversigten refererer til variabelnavnet i hhv. Befolkningsstatistikregistret og IDA:

Forældre og baggrund:

- *Mors personnummer (PNR-M), 'PNRM'.*
- *Fars personnummer (PNR-F), 'PNRF'.*
- *Fødselsregistreringssted (FØDREG), 'FODREG'.*
- *Statsborgerskab (STATKOD), 'STATKOD'.*
- *Dato for seneste adresseændring (ADRDTO), 'ADRDTO'.*
- *Alder (ALDER), 'ALDER'.*
- *Køn (KØN), 'KON'.*

Vandringer, fødsel og død:

- *Dato for seneste indvandring* (hvis en sådan findes i løbet af året - ellers blank), 'DATOIND'.*¹⁹
- *Indvandret fra hvilket land* (i givet fald - ellers blank), 'INDLAND'.*
- *Dato for seneste udvandring* (hvis en sådan findes i løbet af året - ellers blank), 'DATOUD'.*
- *Udvandret til hvilket land* (i givet fald - ellers blank), 'UDLAND'.*
- *Dødsdato* (hvis en sådan findes i løbet af året - ellers blank), 'DATODOD'.*
- *Født i Danmark* i løbet af året (ja, nej (for født uden for Danmark) - ellers blank), 'FODT'.*
- *Personens status ved to på hinanden følgende registreringer*, 'ASTATUS', (bruges alene som hjælpevariabel - indgår ikke i IDA)
- *Samlet klassifikation af ud- og indvandring samt fødsel og død i løbet af året*, 'VANDRE'.
- *Statusvariabel for bevægelse i løbet af året*, 'ARSSTAT'.
- Hvis et barn er født i løbet af året, da moderens personnummer, 'MFPNR'.* (Oplysningen findes alene i foreningsbåndet og er ikke indarbejdet i fødselsindikatoren)

Samliv:

- *Dato for seneste ændring af civilstand (CIVDTO)*, 'CIVDTO'.
- *Civilstand (CIVST)*, 'CIVST'.
- *Ægtefællens personnummer (ÆGTEPNR)*, 'AGTEPNR'.
- *Ægtefællens/samleverens/samboens personnummer*, 'SAMPNR'.
- *Ægtefællens/samleverens/samboens alder*, 'SAMALD'.
- *Ægtefællens/samleverens/samboens statsborgerskab*, 'SAMSTAT'.
- *Ægtefællens/samleverens/samboens fødselsregistreringssted*, 'SAMFOD'.

---

¹⁹ De med *-mærkede oplysninger kendes for alle personer, der har været i Danmark i løbet af året - ikke kun for registerbefolkningen pr. 1.1. det ene og det følgende år. Oplysningerne afleveres fra Befolkningsstatistikregistret i form af en komprimeret transaktionsfil, der angiver ændringer med personnummer som nøgle.

Familie:

- *Hjemmeboende børn, 'BORN'.*
- *Samlivsform, 'SAMLIV'.*

Ida-familien

- *Familienummer i IDA-familien, 'FAMNI'.*
- *Familiestatus i IDA-familien, 'FAMSI'.*
- *Familietype i IDA-familien, 'FAMTI'.*
- *Antal børn i IDA-familien i aldersgrupperne:*
  - 0- 2 år, 'ANI02',*
  - 3- 6 år, 'ANI36',*
  - 7- 9 år, 'ANI79',*
  - 10-14 år, 'ANI1014',*
  - 15-17 år, 'ANI1517',*
  - 18-19 år, 'ANI1819',*
  - 20-25 år, 'ANI2025',*
  - 0-17 år, 'ANI017',*
  - 0-25 år, 'ANI025'.*
- *Antal voksne i IDA-familien, 'VOKSI'.*
- *Antal personer i IDA-familien i alt, 'PERSI'.*
- *Fødselsdato for yngste barn i IDA-familien, hvis det er født i løbet af året, 'YFDATOI'.*
- *Markering af fødsel i Ida-familien i løbet af året, 'BABY'.*
- *Angivning af om der har været en flerfødsel eller flere fødsler i IDA-familien i løbet af året, 'FLERFI'.*
- *Alder for det yngste barn i IDA-familien, 'YNGSTI'.*
- *Alder for det ældste barn i IDA-familien, 'ALDSTI'.*
- *Aldersforskellen på parret i husstandstype 06, 'ALDFPAR',²⁰*
- *Personnummer på kvinden i parret, 'PNRKPAP', \$.*
- *Er parret søskende, 'SOSKEND', \$.*
- *Antal børn boende hos parret i alderen 0-17 år, 'ANP017', \$.*
- *Antal børn boende hos parret i alderen 18-25 år, 'ANP1825', \$.*

---

²⁰ De med \$-mærkede oplysninger er hjælpeoplysninger, der er anvendt til bestemmelse af familiekategorien for IDA-familien (med hensyn til samboende). De indgår ikke i IDA-databasen.

B-familien

- Familienummer i B-familien (FAMNR-B), 'FAMNB'.
- Familiestatus i B-familien (FAMSTATUS-B), 'FAMSB'.
- Familietype i B-familien (FAMTYPE-B), 'FAMTB'.
- Husstandstype for B-familien (HUSSTANDSTYPE), 'HUSST'.
- Antal børn i B-familien i aldersgrupperne:
  - 0- 2 år (ANTBO2), 'ANB02',
  - 3- 6 år (ANTB36), 'ANB36',
  - 7-14 år (ANTB714), 'ANB714',
  - 15 år (ANTB15),#²¹
  - 16 år (ANTB16),#
  - 17 år (ANTB17),#
  - 15-17 ÅR (ANB1517),
  - 18-19 år (ANTB1819), 'ANB1819',
  - 20-24 år (ANTB2024),#
  - 25 år (ANTB25),#
  - 20-25 ÅR (ANB2025),
  - 0-17 år (ANTB017), 'ANB017',
  - 0-25 år (ANTB025), 'ANB025',
- Antal voksne i B-familien, (VOKSNE), 'VOKSB'.
- Antal personer i B-familien i alt, (PERS), 'PERSB'.
- Alder for det yngste barn i B-familien (YNGSTB), 'YNGSTB'.
- Alder for det ældste barn i B-familien (ÆLDSTB), 'ALDSTB'.

---

²¹ De med #-mærkede oplysninger bruges ikke direkte i IDA.

I stedet beregnes antal børn 15-17 år, 'ANI1517' og antal børn 20-25 år, 'ANI2025'.